

# افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاښد تن من مېباد      بدین بوم ویر زنده یک تن مېباد  
همه سر به سر تن به کشتن دهیم      از آن به که کشور به دشمن دهیم

[www.afgazad.com](http://www.afgazad.com)

[afgazad@gmail.com](mailto:afgazad@gmail.com)

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

استاد محمد اسحاق برکت  
ویرجینیا - اضلاع متحده امریکا  
۱۳ جنوری ۲۰۱۱

## بیانید پښتو بیاموزیم

ګړنی پښتو او لغتونه

( محاوره و لغات پښتو )

۳۰ لوست

( درس ۳۰ )

درین درس با لغاتی آشنا میشویم که در شکل املائی خود تقریباً یکسان بوده اما در تلفظ و معنی از هم بالکل متفاوت اند و آنها عبارت اند از :

**ګرم** - با نیم حرکت اول فتحه دوم و سکون سوم یعنی ملامت و مقصر .

- سلیمان خان پروسرکال واده وکړه ، څو ورځې د مخه دده کره لور وزېږېده همخولو ډه ته یې پیغورونه ورکول چې ولې دده کره لور سوېده؟ چا به سلیمان خان ګرما وه او بیا ځینو به دده کډه یا ښځه ګرموله.

- سلیمان خان پارسال عروسی کرد ، چند روز پیش او صاحب دختر شده همسالانش به او طعنه ها میدادند که چرا خانه اش دختر شده است؟ بعضی ها سلیمان خان را ملامت میکردند و باز برخی هم خانمش را مقصر میدانستند .

در عبارات بالا ممکن علاقه مندان برای نخستین بار لغات ذیل را مشاهده نمایند که آنها را باید ترجمه کرد:

**واده** - به معنای عروسی ، لازم است لغت دیگری را نیز پهلوی آن نام برد و آن : **کوزده**

زرو خان له یوې مکتبې نجلۍ سره واده کړېده او دوه کوچنيان لري.

**کوزده** که بسیاری هم **کوژده** میگویند ، یعنی نامزدی.

ډېر خلک مخکې له واده نه کوزده کوي او څه موده وروسته بیا ناوې راولي

**کره** - با زبر "ک" و "ر" و "و" های غیر ملفوظ ، پسوندیست که بعد از ضمائر منفصل و اسمای خاص می آید که معنی خانه و جای را افاده میکند مثلاً :

زما کره ، ستا کره ، د هغیه کره ، د دې کره ، زموږ کره ، ستاسو کره ، د دوی کره او ....

ته نن زما کره مېلمه یې - دهغیه کره څوک راغلی دی؟ د غلام رسول کره غلیه راغلي وو

( غلیه یعنی دزد ها و مفرد آن غل ) ، د دوی کره تیه څه کوي ؟

**لور** یعنی دختر مقابل بچه ( چند سطر بعد تر با عین املاء و تلفظ دیگر و معانی آنها آشنامیشوید )

**زېږېدل** یا **زېږېدېدل** یعنی تولد شدن و پدید آمدن. اکثر نویسندگان عزیز پښتو در نوشته هایشان

عوض " میلادی " کلمه **زېږدیز** یا **زېږیز** را بکار می برند که از همینجا نشأت کرده است.

**همزولی** یا **همخولی** که به گمان غالب از لغت بالا گرفته شده و در اصل **همزېږېدلی** بوده که به

مرور زمان به **همزولی** تغییر یافته ، یعنی همسن و همسال.

صمد خان زما همزولی دی ، زه ښوونځي ته ځم او هغه لاتراوسه کورکې ناست دی.

موږ چې کوچنيان وو له خپلو همزولو سره به مو لوبې کولې.

ته د چا همخولی یې؟

**پېغور** ، طعنه و تعنت ، طوری که میدانیم جمع آن **پېغورونه** میباشد .

د غلام محیی الدین ځوی لس کلن دی خو لاتر اوسه ښوونځي ته نه ځي، نور هلکان ده ته پېغور

ورکوي چې ولې ښوونځي ته نه ځي؟

هغه د خلکو له پېغورونه وتېښتېده او کلی کورې پرېښود اوس په پردو وطنو کې مسافردی او

څرک یې نه لگيري چې مردی که ژوندی ؟

**گرمول** ملامت کردن و **گرمېدل** یعنی ملامت شدن .

قاضی زه گرمولم خو زه نه گرمېدم .

**کډه** یعنی کوچ که در دری هم بعض مردم برای عین مفهوم " کوچ " میگویند همچنین به خانم هم

استعمال میشود یعنی که هردو معنی را افاده میکند .

د سلام خان کډه ناجوره ده ډاکتران یې په ناروغۍ نه پوهیږي .

قاری صاحب خو ډېره موده کيږي چې زموږ له کلي کډه کړې اوس هغه دلته نه اوسيري موږ هم

ورپسي گرزو چې جومات مو امام نه لري.

**گرم -** با فتحه اول و سکون دوم ، یعنی گرم و هرچند گاهی هم کلمه **تود** را نیز برای همین منظور به کار میبرند .

این صفت در پښتو یک صفت سه شکلیست ( وقتی یک صفت برای مفرد مذکر و جمع مذکر یکسان باشد ) .

گرم - گرم - گرمه و گرمي .

اما **تود** با واو مجهول نیز صفت است ، صفت چار شکلی :

تود - تاوډه - توده ، تودې .

صفت مقابل آنرا **سور** برون **مور** یعنی سرد ، میگوئیم .

و اکنون توجه شمارا به تلفظ و معانی مختلف "**لور**" جلب مینمایم :

**لور -** با ضم اول و " و " معروف همانگونه که گفته آمدیم یعنی دختر که **نجلی** هم گفته میشود .

زینبه د چا لور ده؟ دغه نجونې د چا لورگاني ( لوني ) دي ؟

ته لکه چې یوه لور او دوه زمین لري؟

زما دوي لوني دي او یو زوی ( خوی ) دی .

**لور -** با ضم اول و " و " مجهول بمعنی طرف و جانب .

هلکه ! ته کوم لور ته روان یې او نړۍ کومې خواته روانه ده ؟

گلاب خانه ! نن بیا کوم لور ته روان یې هره ورځ دغې خواته روان یې؟

**لور -** با ضم اول و " و " مجهول بمعنی داس - آله ای که بوسیله آن درو میکنند .

په عامو خلکو کې یو مشهور مثل دی چې وايي :

په پڅ لور لونه کیږي. یعنی با داس کُند درو نمیشود.

تا درس آینده به خدای کریم و رحیم می سپارمتان. والسلام